

Plads for os alle

– en forstærket indsats på
voksenhandicapområdet

Visioner

SOCIALPÆDAGGERNE

Indhold

- 3 Forord
- 6 Hverdagsliv og boformer
- 10 Beskæftigelses- og uddannelsestilbud
- 14 Inklusion og deltagelse i lokalsamfundet

Forord

I foråret 2011 besluttede hovedbestyrelsen i Socialpædagogerne at sætte fokus på voksenhandicapområdet. Det gjorde vi, fordi vi fandt, at forholdene for voksne mennesker med funktionsnedsættelser var mangelfulde, og fordi den socialpædagogiske indsats havde fået stadig vanskeligere betingelser efterhånden som økonomiske nedskæringer forringede mulighederne.

Vi gjorde det for udadtil at sætte en dagsorden i offentligheden og blandt de politiske beslutningstagere om livsvilkårene for voksne mennesker med funktionsnedsættelser og socialpædagogerne arbejdsbetingelser. I den forbindelse gennemførte Socialpædagogerne en større undersøgelse (Voksenhandicapundersøgelsen, 2011), som blev offentliggjort i begyndelsen af året.

Målet har været og er at få skabt politisk bevågenhed omkring et socialpolitisk "eftersyn" på voksenhandicapområdet. Et eftersyn, der på den ene side kortlægger forholdet mellem de socialpolitiske målsætninger og det lovmæssige grundlag, og på den anden side de betingelser hvorunder den sociale og socialpædagogiske indsats udfolder sig. Et eftersyn, der ligeledes bør se på hvilken strukturel og administrativ opbygning, der er bedst egnet til at opfylde de socialpolitiske målsætninger og det lovmæssige grundlag.

Henover vinteren har Socialpædagogerne i hele landet holdt en række status- og visionsmøder med medlemmer, der arbejder for voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer¹. Det har vi gjort for med

medlemmerne at tegne et billede af den fremtidige udvikling og fornyelse af området. En vision, som kan give den politiske, administrative og socialpædagogiske indsats retning. Dette hæfte er en sådan vision.

Det, møderne har bragt for dagen, er, at der mange steder er langt mellem virkeligheden og servicelovens intentioner. Lovgivningen og den kommunale praksis hænger nødvendigvis ikke sammen. Det er der mange grunde til. En af dem er, at intentionerne ikke altid er tydeliggjort og fremhævet i lovgivningen. Det har gjort det klart for os, at der er brug for et gennemgribende eftersyn af den lovgivning og de vejledninger, som omfatter de tilbud og de vilkår som voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer tilbydes. I den forbindelse bør det overvejes, om vi skal have en lov om rettigheder for mennesker med handicap.

Den inkluderende socialpædagogiske indsats udfolder sig på mange måder i særlige boliger, på særlige uddannelsessteder og arbejdspladser med fritidsaktiviteter i særlige foranstaltninger. Det kan opfattes som en beskyttelse og en mulighed for fællesskab med ligesindede. Det er der dem, som vil og har brug for, udsatte og sårbare, som de er. En indsats, der hjælper dem med at tilrettelægge deres liv. Det er der mange medlemmer som drager omsorg for, og det gør de rigtigt godt.

1 Voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer er den betegnelse for målgruppen som bruges i Serviceloven og dækker i denne publikation over personer med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne (udviklingshæmmede) samt sindslidende (psykiske lidelser, ADHD, autisme, Aspergers syndrom).

Men det kan også skygge for, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer er mennesker med ressourcer. Og ikke mindst skygger det for, hvad det er i omgivelserne og den måde vi lægger støtten til rette på, som hindrer, at de kan deltage på lige fod med andre i det samfundsmæssige fællesskab. Når den professionelle omsorg udøves, som det at vide, hvad der er bedst for andre, mister indsatsen fokus på den enkeltes rettigheder og inklusion.

Voksne mennesker med funktionsnedsættelser er borgere som alle andre. Den socialpædagogiske støtte skal tilrettelægges i samarbejde med den enkelte og på baggrund af samtykke. De er lige så forskellige som alle andre. De har – uanset typen og graden af deres funktionsnedsættelse – de samme rettigheder. Voksne mennesker med multiple funktionsnedsættelser er på en anden måde afhængige af i hvor stor grad omgivelserne kompenserer og tager hensyn til deres funktionsnedsættelser end for eksempel voksne mennesker med fysiske funktionsnedsættelser. Det stiller særlige krav til den socialpædagogiske indsats og støtte.

Det er på tide, at vi diskuterer om de mange særforanstaltninger skal opretholdes, og gør os overvejelser om, hvorvidt de varige botilbud skal flyttes til almenboligloven. Om beskæftigelsestilbud bør flyttes over i arbejdsmarkedslovgivningen. Det bør vurderes, om det skal præciseres, at aktivitets- og samværstilbuddene er og skal være et fritidstilbud.

Det er det, fordi FN's handicapkonvention fordrer af os, at vi spørger os selv og hinanden, hvordan vi indretter samfundets leve- og bomiljøer, arbejdspladser, kultur-, fritids- og foreningsliv sådan, at der er "plads for os alle". Handicapkonventionen bør på en helt anden måde end i dag bruges aktivt i den nationale lovgivning og forvaltning. Den skal udbredes og gøres kendt hos de politiske og administrative beslutningstagere, men også blandt alle fagprofessionelle, der arbejder for voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer. Det bør overvejes, hvordan handicapkonventionen kan inkorporeres i dansk ret, i vores retssystem, politiske strukturer og ud i virkeligheden.

Socialpædagogikken er faget som besidder den viden og de metoder, som skal til for at sikre voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer et værdigt liv via medborgerskab. Socialpædagerne er den faggruppe, som har erhvervet sig denne viden og har kompetencerne til at yde den professionelle indsats, livshjælp og støtte, som det kræver at kunne leve og være inkluderet i samfundet.

Dette kan praktiseres, når lovgivningen og de politiske prioriteringer, kommunernes forvaltning og økonomi, er indrettet på at afvikle de institutionelle rammer og sikre de nødvendige ressourcer (økonomisk, fagligt mv.) til at kompensere for og tage hensyn til borgernes funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer.

I Socialpædagogerne har vi en vision om ...

... en lovgivning, som har inkorporeret FN's handicapkonvention og forpligter myndighederne til at organisere og forvalte indsatsen sådan, at den lever op til de rettigheder, som voksne mennesker med funktionsnedsættelser har. Et lovgivningsmæssigt grundlag, der afspejler sig i de mål og rammer, der er sættes for den socialpædagogiske indsats.

... en inkluderende socialpædagogisk indsats, der støtter voksne mennesker med funktionsnedsættelser i deres inddragelse og deltagelse i det samfundsmæssige fællesskab. I egen hjemlig bolig, kultur- og fritidslivet såvel som på arbejdsmarkedet.

Vi skal hele tiden gøre det bedre. Der er plads til forbedringer. Det er den udfordring, vi tager på os, som dem, der arbejder for voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer.

Benny Andersen, forbundsformand
Socialpædagogernes Landsforbund

6 Hverdagsliv og boformer

Personer med handicap har ret til personlig autonomi og uafhængighed, herunder frihed til at træffe egne valg

Præambel, FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Socialpædagoger, der yder hjælp, omsorg og støtte i hverdagslivet til voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, gør det i borgernes eget hjem, hvad enten de bor i et botilbud, en almen bolig eller anden boform. Den socialpædagogiske indsats skal tilrettelægges således, at borgeren oplever personlig integritet og værdighed, uanset hvilken bolig borgeren har. Socialpædagogen arbejder i andres hjem og privatsfære, hvilket fordrer høj faglighed, etik og dømmekraft.

Det socialpædagogerne og borgerne, som har behov for støtte, gør sammen i hverdagen, gøres på en ligeværdig måde med respekt for borgernes ret til at bestemme over eget liv og egen hverdag i hjemmet.

Men ikke alle mennesker med funktionsnedsættelser kan altid på egen hånd overskue valgmulighederne. De er afhængige af bistand fra andre, socialpædagoger, der kan støtte dem til at overskue valgmuligheder og valgenes konsekvenser. Udfordringerne i den forbindelse er at sikre, at den enkeltes ret til selv at bestemme og træffe egne valg respekteres, og at beslutninger og handlinger er i overensstemmelse med borgerens interesser, ønsker og behov, når det sker som støttet beslutningstagen.

Socialpædagogernes mulighed for at yde en kvalificeret indsats, tilpasset individuelt og på baggrund af den enkelte borgers samtykke, er udfordret af de rammebetingelser, som deres indsats er underlagt. Kommunernes forvaltning og økonomi, de politiske prioriteringer og de administrative forhold. Der er i dag barrierer og regler, som stiller sig hindrende i vejen eller gør det unødigt vanskeligt at understøtte borgernes livskvalitet og selvbestemmelse.

Voksne mennesker med funktionsnedsættelser kan ikke vælge mellem forskellige boliger og hvem de vil bo sammen med, om de vil bo i egen bolig eller kollektive boformer, integreret i kommunens øvrige boligområder eller i klyngeboliger med andre borgere med funktionsnedsættelser.

I voksenhandicapundersøgelsen 2011² svarer godt 50 % af de adspurgte at få eller ingen af beboerne selv har valgt deres nuværende botilbud. På spørgsmålet om hvorfor de ikke selv har valgt deres botilbud, svarer 43 %, at borgerne ikke fik andre tilbud.

Mange botilbud har mere karakter af at være en arbejdsplads end et hjem for voksne mennesker med funktionsnedsættelser i egen bolig. De fleste boliger er små og uden de mest almindelige faciliteter. Det er ikke altid, at det er den enkeltes ønsker og behov, som styrer indsatsen. Den praktiske og specialiserede støtte følger ikke nødvendigvis borgeren eller gives ud fra en individuel vurdering.

² Voksenhandicapundersøgelsen 2011 er gennemført af Socialpædagogerne Landsforbund blandt de af forbundets medlemmer, der arbejder for og med voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer. Mere end 1.500 medlemmer har givet svar på undersøgelsens mange spørgsmål.

Der mangler tidssvarende boliger. Boliger som ikke blot er rummelige, men også boliger indrettet og med faciliteter, der er fleksible og tager højde for, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser er forskellige og har forskellige behov.

Når allokeringen af hjælp i boligen ikke følger borgeren, men tildeles som en kollektiv ydelse, bliver indsatsen nemt uden mål og med, hvilket forstærkes af, at borgerens hjem samtidig er socialpædagogens arbejdsplads. Boligen for borgeren, der har behov for støtte i hjemmet, vil altid være en arbejdsplads for socialpædagogen, men dersom støtten samles i ressourcecentre vil det adskille boligen og støtten og ikke mindst mindske, at medarbejdernes behov og arbejdsrutiner styrer borgerens hverdag. Ressourcecentre er en forudsætning for, at organiseringen af den socialpædagogiske støtte konkret og praktisk kan adskilles fra boligen.

Der er borgere, som ikke får den nødvendige ledsagelse uden for hjemmet og borgere, der påtvinges madordninger, som betyder, at de er henvist til at modtage deres mad fra et kommunalt centralkøkken. Medarbejderne og deres arbejdsforhold i botilbud, såvel som aktivitets- og samværstilbuddene, bliver udfordret, når kommuner nedsætter antallet af dage eller reducerer aktivitetstilbuddet til borgerne til halvdagspladser – ofte uden at de er blevet hørt.

I voksenhandicapundersøgelsen 2011 svarer kun 10 % af de adspurgte, at de tildelte ledsagetimer er tilstrækkelige til at imødekomme borgernes ønsker – og kun 6 % svarer, at alle borgerne får tildelt 15 timers ledsagelse om måneden. Hele 31 % svarer, at ingen af borgerne i tilbuddet får 15 timers ledsagelse.

Det er mere økonomien og performance management, der styrer indsatsen end det er borgernes rettigheder og den socialpædagogiske faglighed. Det påvirker den socialpædagogiske indsats. Den standardiseres og formaliseres. Det sætter sig igennem som arbejdsrutiner, hvor dagligdagen og dens gøremål mere indpasses og struktureres efter faste standarder og normer end borgernes individuelle behov. Det påtvinger ledelse og medarbejdere, når det er værst, en dagligdag, hvor de bliver sat til at administrere regler og forordninger fremfor at støtte borgerne i at udøve deres rettigheder.

Når borgerne selv har valgt hvor, hvordan og med hvem de vil bo, er interessefællesskabet større og konflikterne færre og den psykiske belastning mindre for medarbejderne. Når støtten ydes i gode, rummelige og tidssvarende boliger, øges den faglige kvalitet. Medarbejdernes arbejdsvilkår forbedres. Gode fysiske rammer giver ganske enkelt trivsel.

Personer med handicap skal have mulighed for at vælge deres bopæl, samt hvor og med hvem de vil bo, på lige fod med andre og er ikke forpligtet til at leve i en bestemt boform. De skal have adgang til et udvalg af støtte i hjemmet.

Artikel 19, FN's konvention om rettigheder for mennesker med handicap

I Socialpædagogerne har vi en vision om ...

... en socialpædagogisk praksis, hvor det er muligt for medarbejderne at holde fokus på borgernes udviklingspotentiale – uanset typen og graden af deres funktionsnedsættelse. En praksis, der har fokus på borgernes ret til at bestemme selv og træffe egne valg i hverdagen. Det forudsætter, at borgerne får mulighederne for at bestemme selv, som en forudsætning for at udvikle deres handlekompetencer. En socialpædagogisk praksis, hvor medarbejderne yder omsorg, beskyttelse og støtte til borgernes beslutningstagen med udgangspunkt i den enkeltes ønsker og forudsætninger for at forstå og træffe beslutninger.

... en kommunal organisering og koordinering af indsatsen i et ressourcecenter, der samler de medarbejdere, som udgør den faglige og personalemæssige hjælp, omsorg og støtte til borgerne i deres hverdagsliv og bolig. Et ressourcecenter, der kan fungere som vidensbase og fagligt miljø – et center for faglig udvikling og kvalificering af medarbejdere, deres uddannelse og supervision.

... en forvaltningspolitisk tænkning baseret på tillid, hvor den politiske og administrative organisation er samlet i en organisatorisk enhed. En forvaltning og administration, hvor der er fokus på at afvikle de institutionelle rammer og sikre den enkeltes valg af bolig og livsform i overensstemmelse med servicelovens intentioner og borgernes rettigheder. En kommunal forvaltning og administration, hvor der er retningslinjer for, hvordan man adskiller bolig og ydelser i sagsbehandlingen.

... en national plan, der samler den viden og de erfaringer, der findes fra de mange projekter om selvbestemmelse i praksis, indflydelse på eget liv og brugerinddragelse. En plan, der skal sikre, at den aktuelt bedste viden implementeres i forvaltning og den socialpædagogiske praksis gennem relevante uddannelses tilbud til de medarbejdere, som yder støtte til mennesker med funktionsnedsættelser.

... en plan, der ligeledes bør omfatte, at mennesker med funktionsnedsættelser får viden om og kendskab til deres rettigheder sådan, at de metoder og formidlingsmaterialer, der er udviklet og afprøvet i medborgerprojektet, kommer ud til alle.

**Ophæv institutionsparagrafferne,
dvs. § 107 og 108**

Status- og visionsmøde, Lillebælt

**Giv borgerne ret til selv at vælge bolig,
nabo samt personale**

Status- og visionsmøde, Storstrøm

**Lad penge og støtte følge den enkelte
borger – lig med retten til eget liv**

Status- og visionsmøde, Østjylland

**Mere livshjælp
– mindre livstilrettelæggelse**

Status- og visionsmøde, Sydjylland

I Socialpædagogerne mener vi, ...

... at det skal konkretiseres i det lovmæssige grundlag, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer har selvbestemmelse, omkring hvor, hvordan og med hvem de vil bo sammen med, og at hjælpen, omsorgen og støtten i hverdagen skal ydes med henblik på at øge borgernes kompetencer til at træffe egne beslutninger.

... at det i lovgivningen skal præciseres, at den personlige hjælp og tilbuddet om hjælp, omsorg og støtte skal gives efter en individuel vurdering – uanset boform. Det skal klart fremgå, at tildelingen af ydelsen er en afgørelse, hvor borgeren som part i sagen skal høres.

... at boliger for mennesker med funktionsnedsættelser skal være akkurat lige så mangfoldige, fleksible og hjemlige som alle andre hjem. Kommunerne skal foretage en kritisk gennemgang af de kommunale boliger og udarbejde en plan for modernisering af eksisterende boliger samt udvikle viften af boliger, integreret i kommunens øvrige boligområder.

... at medarbejdere, som yder støtte til mennesker med funktionsnedsættelser, skal have en høj faglighed og mulighed for løbende at dygtiggøre sig, hvorfor vi skal have en selvstændig socialpædagogisk uddannelse. Alle medarbejdere skal have ret og pligt til relevant efteruddannelse.

Byg, bevar og nytænke boformer med stor faglighed – skab små enheder placeret i nærmiljøet

Status- og visionsmøde, Østjylland

Lav fleksible anordninger mellem § 107-108 og § 85

Status- og visionsmøde, Midt- og Vestjylland

Mere fagligt kompetent personale i tilstrækkeligt omfang.

Supervision for medarbejdere, der arbejder i botilbud.

Opmærksomhed på indretning af pædagogiske miljøer

Status- og visionsmøde, Storstrøm

Boligudvalg efter behov – lejlighed til nogle, værelser til andre, bofællesskab

Status- og visionsmøde, Syddjylland

10 Beskæftigelses- og uddannelses tilbud

Personer med handicap har ret til at arbejde på lige fod med andre på et arbejdsmarked og i et arbejdsmiljø, der er åbent, inkluderende og tilgængeligt for personer med handicap.

Artikel 27, FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Socialpædagoger og værkstedsassistenter, som arbejder på beskyttede værksteder, yder praktisk støtte til voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, som på grund af forskellige handicap ikke er i stand til at klare sig på almindelige arbejdspladser. Det beskyttede værksted er en arbejdsplads for både voksne mennesker med funktionsnedsættelser, som er visiteret og fagprofessionelle – socialpædagoger såvel som værkstedsassistenter – der er ansatte og i praksis fungerer som arbejdsledere.

Rigtigt mange værksteder arbejder seriøst med opgaver, der har en reel betydning i forhold til den produktion eller service, som værkstedet yder. Værksteder, hvor voksne mennesker med funktionsnedsættelser laver noget, der giver mening. Mange værksteder gør rigtigt meget for, at deres ansættelse tager sig normal ud: De får løn, feriepenge, aftalt arbejdstid, kontrakt eller ansættelsesbevis. Det, der kendetegner et arbejde og et arbejdsliv. Ikke desto mindre er borgere i beskyttet beskæftigelse uden lønmodtagerrettigheder. De er visiteret til tilbuddet om beskyttet beskæftigelse som en social foranstaltning.

De beskyttede værksteder er mere end en arbejdsplads. En væsentlig del af arbejdet som socialpædagog eller værkstedsassistent på et beskyttet værksted er at få produktion og sociale aktiviteter til at gå hånd i hånd, så de fremmer borgernes livkvalitet. De skal ikke blot instruere, men også sørge for, at borgerne er motiverede. De skal tage vare på borgernes sociale problemer og tage hensyn til deres individuelle behov. Arbejdet er tilpasset den enkeltes kompetencer og ressourcer med fokus på rummelighed og fleksibilitet i forhold til, hvad den enkelte kan og vil.

De beskyttede værksteder er "rugekasser" for dem, der har lysten og evnerne til at prøve kræfter med et arbejdsmarked uden for det beskyttede værksted. Mange værksteder baner vejen for en udvikling af beskyttet beskæftigelse i tættere tilknytning til arbejdsmarkedet med tilbud om kompetenceudvikling eller med den nødvendige støtte, træning og undervisning i arbejdets udførelse i jobbet på virksomhederne. Der er mulighed for at ansætte mentorer såvel som personlig assistance til støtte for mennesker med funktionsnedsættelser eller sociale problemer.

Voksenhandicapundersøgelsen 2011 viser, at blot 7,6 % af borgerne i beskyttet beskæftigelse har en tilknytning til det ordinære arbejdsmarked – og det kun er 60 % af de beskyttede værksteder, der arbejder på, at mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer får en plads på arbejdsmarkedet med den nødvendige støtte (SFI, 2009).

I forhold til de beskæftigelses- og socialpolitiske målsætninger om, at mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer skal

have mulighed for at få en plads på arbejdsmarkedet, hvis det er det, de ønsker, er rammebetingelserne favorable. Der kan i dag organiseres beskyttet beskæftigelse i private virksomheder. Det kan ske ved at udstationere en gruppe personer fra et beskyttet værksted til en virksomhed i stedet for at flytte produktionen fra virksomheden til et beskyttet værksted. Mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, der er tilkendt førtidspension, vil kunne ansættes i løntilskudsjob på private eller offentlige virksomheder.

Det er ikke ensbetydende med, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser har fået en plads på arbejdsmarkedet. Det er de færrest, som har en tilknytning til det ordinære arbejdsmarked og dem, der er i beskæftigelse på en almindelig arbejdsplads, er det primært i ekstern beskyttet beskæftigelse. En alvorlig barriere synes at være den manglende dialog mellem jobcenter, social-/handicapforvaltning og værkstederne. Mange værksteder arbejder med at få flere ud på det ordinære arbejdsmarked. Det går den rigtige vej. På bare få år er antallet af værksteder, der arbejder på, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser får en tilknytning til arbejdsmarkedet, steget markant.

Der er opbakning til den inkluderende indsats blandt socialpædagoger og værkstedsassistenter, men det er ikke alle, der har fokus på borgerens ressourcer. Det ordinære arbejdsmarked er ikke nødvendigvis åbent, inkluderende og tilgængeligt, selv om der især på det private arbejdsmarked bliver flere og flere store virksomheder, der laver aftaler om job til mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer.

Personer med handicap har ret til uddannelse med den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem.

Artikel 24, FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse har styrket de unges evner til at klare sig fagligt, socialt og i dagligdagen. Mange unge med funktionsnedsættelser får i dag en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse, men muligheden for at blive indlemmet i det almindelige uddannelsessystem har stadig ringe vilkår. Det mest almindelige er fortsat oplæring og undervisning på et beskyttet værksted – eventuelt beskyttet beskæftigelse kombineret med specialundervisning eller et særligt tilrettelagt beskæftigelsesforløb.

Voksenhandicapundersøgelsen 2011 viser, at i 37 % af botilbuddene deltager en eller flere borgere i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse og 16 % i en særligt tilrettelagt uddannelse med en erhvervsskole eller lignende.

Voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, der er tilkendt førtidspension, har ret til, med den støtte der er nødvendig, at få en plads på arbejdsmarkedet, men de har også mulighed for, og ret til, at vælge ikke at ville arbejde. Der er dem, der bare gerne vil have en mere aktiv hverdag, et sted at komme og være sammen med og møde andre.

Derfor er det også uheldigt, at aktivitets- og samværstilbuddenes funktion som fristed er blandet sammen med, at aktiviteterne skal tilrettelægges som støtte til at komme i beskæftigelse. Aktivitets- og samværstilbuddenes mangeartede og forskellige aktiviteter bør adskilles og organiseres efter deres formål.

I Socialpædagogerne har vi en vision om ...

... et rummeligt og hensyntagende uddannelsessystem med kompenserende foranstaltninger for mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, indrettet således at de beskyttede værksteder – jobs- og aktivitetscentre – er en integreret del af uddannelsessystemet.

... en inkluderende beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked for dem, der kan og vil, hvor socialpædagoger og værkstedsassistenter arbejder som jobcoaches ude i virksomhederne. Beskyttede værksteder, hvor dem, der har brug for det, er beskæftiget med produktion og service, der giver mening og har værdi for andre.

... sociale job- og aktivitetscentre tæt knyttet til arbejdsmarkedscentrene samt socialøkonomiske virksomheder, som indgang for voksne mennesker med funktionsnedsættelser til arbejde og kompetenceudvikling, der kan finde sted på centrene, i ekstern beskyttet beskæftigelse eller almindelige jobs på det ordinære arbejdsmarked.

... en kommunal organisation og koordinering som understøtter samarbejde og dialog mellem myndigheden i social- og handicapforvaltning, jobcenter og værksteder, hvor der skal være entydighed i sagsbehandlingen og i indsatsen er fokus på borgernes ressourcer fremfor deres begrænsninger.

Fjerne paragrafferne! Tag udgangspunkt i det enkelte individ

Status- og visionsmøde, Lillebælt

Gør værkstederne til private virksomheder – ansæt borgerne

Status- og visionsmøde, Lillebælt

Etabler uddannelser på de enkelte job- og aktivitetscentre

Status- og visionsmøde, Storkøbenhavn

Livslang uddannelse skal også være for mennesker med funktionsnedsættelser

Status- og visionsmøde, Storkøbenhavn

I Socialpædagogerne mener vi ...

... at beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud skal samles lovgivningsmæssigt i sociale job- og aktivitetscentre for dermed at skabe en bred vifte af tilbud. Med jobformidling, dvs. socialpædagoger og værkstedsassistenter der kan afklare borgernes udfordringer, ressourcer og jobønsker og som jobcoaches, etablere et godt match mellem borger og arbejdsplads

... at de aktiviteter i aktivitets- og samværstilbuddene, som tilrettelægges som støtte til at komme i beskæftigelse hører til på de beskyttede værksteder således, at aktivitets- og samværstilbuddene alene får funktion som fristeder med lystbetonede aktiviteter, mens de aktiviteter, der har karakter af træning i dagligdags færdigheder, bør samles i et undervisningscenter

... at socialpædagoger og værkstedsassistenter, der arbejder på beskyttede værksteder og i aktivitets- og samværstilbud med støtte til at komme i beskæftigelse, skal tilbydes opkvalificering til at kunne hjælpe borgerne ud på almindelige arbejdspladser. For eksempel en jobcoachuddannelse

... at den kompenserende undervisning, særligt tilrettelagte og/eller individuelle undervisningsforløb for mennesker med funktionsnedsættelser bør inkluderes i det almindelige uddannelsessystem og på dets uddannelsessteder.

Skabe flere små jobs og beskæftigelsesmuligheder i nærmiljøet

Status- og visionsmøde, Midt- og Vestjylland

Bibehold aktivitets- og samværstilbuddene til de svageste

Status- og visionsmøde, Midt- og Vestjylland

Borgeren i centrum – afklarings- og kompetencecenter; samarbejde mellem professionelle på tværs af sektorer

Status- og visionsmøde, Lillebælt

Tilbyd alle personer med funktionsnedsættelse en STU-uddannelse

Status- og visionsmøde, Storkøbenhavn

Inklusion og deltagelse i lokalsamfundet

Personer med handicap har ret til at tage del i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt på lige fod med andre.

Artikel 30, FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Socialpædagoger, der yder hjælp, omsorg og støtte til voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, gør hver dag en gevaldig indsats for, at hjælpe borgerne til selv at vælge og bruge fritids- og kulturaktiviteterne i lokalsamfundet.

Mange går til faste ugentlige fritidsaktiviteter og andre deltager i spontane aktiviteter så som biografbesøg, koncertbesøg og byture. Mange botilbud tilbyder fælles arrangementer i botilbudet, udflugter, sommerferierejser med mere.

Voksne mennesker med funktionsnedsættelser kommer i dag, med den nødvendige støtte, mere rundt i lokalsamfundet end førhen og er rigtig gode til at gøre brug af lokalsamfundets udflugts- og indkøbsmuligheder.

Voksenhandicapundersøgelsen 2011 viser, at mere end en tredjedel (39 %) af borgerne i botilbud bruger lokalsamfundet og deltager i foreningslivet, mens trefjerdedel (74 %) deltager i lokale arrangementer. Næsten samtlige borgere bruger lokalsamfundet til indkøb (94 %) og udflugter (92 %).

Men selvom de socialpolitiske målsætninger og intentioner er, at mennesker med funktionsnedsættelser skal kunne leve og være inkluderet i lokalsamfundet, er rammebetingelserne ikke de bedste. Mange får ikke den nødvendige ledsagelse uden for deres botilbud. En ledsagelse, som de ellers har retskrav på.

Når den beskyttede beskæftigelse, knyttet til boformen eller dagtilbuddet, bliver til et integreret dag- og botilbud hjemme i bofællesskabet, udskiller og isolerer det borgerne fra samfundet, som så at sige henvises til et liv inden for murene.

Voksenhandicapundersøgelsen 2011 viser, at i 45 % af botilbuddene kan tilbuddet om beskæftigelse foregå i forbindelse med botilbuddet. I 75 % af botilbuddene kan aktivitets- og samværstilbuddet være knyttet til botilbuddet.

En kendsgerning er det, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser er massivt underrepræsenteret i foreningslivet og de frivillige sociale organisationer. Når de deltager, er de først og fremmest fysisk til stede. De fleste deltager i sociale netværk og fællesskaber med andre borgere med funktionsnedsættelser.

Det skyldes ikke kun de politiske og økonomiske prioriteringer, men også en række barrierer i lokalsamfundets kultur- og foreningsliv i form af manglende rummelighed samt sociale og kommunikative vanskeligheder. Barrierer, der kun kan nedbrydes, hvis forenings- og fritidsmiljøet såvel som kulturlivet i lokalsamfundet inddrages i indsatsen og den sociale indsats samarbejder med kultur- og fritidslivet.

Der er mange frivillige rundt omkring, der yder en indsats, som de ansatte ikke har mulighed for. Frivillige som løser opgaver, der ikke er nedfældet i lovgivningen. For eksempel som besøgs- og bedste venner.

Men skal barriererne for alvor nedbrydes, må det omgivende samfund påtage sig et endnu større socialt (med)ansvar og de sociale tilbud må ændres, så de geares bedre til at arbejde med social inklusion. De mange aktivitets- og samværstilbud bør være fristeder for almindeligt samvær – kulturcentre – samtidig med at virke som brobyggere til lokalsamfundets forenings- og fritidsliv. Aktivitets- og samværstilbuddene bør i langt højere grad have en rolle og et ansvar for at være dem, der støtter voksne mennesker med funktionsnedsættelser i at kunne deltage og være med i aktiviteter og sociale netværk i lokalsamfundet.

Meget tyder på, at et gensidigt større kendskab mellem kultur-, fritids- og idrætsforeninger og mennesker med funktionsnedsættelser kan øge deres deltagelse i lokalsamfundets aktiviteter. Socialpædagogerne er, som støttepersoner, oplagt dem, der positivt vil kunne nedbryde barrierer og åbne for, at mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer kan blive en aktiv del og berigende ressource i det almindelige forenings- og kulturliv. De kan også – som alle andre – yde til lokalsamfundet.

Voksne mennesker med funktionsnedsættelser har ret til at færdes frit og deltage i samfundet. Det kræver andet og mere end 15 timers fysisk ledsagelse uden pædagogisk indhold pr. måned. Det kræver socialpædagoger, der er i stand til at hjælpe dem med at etablere kontakt til den eller de foreninger, som de ønsker at indgå i. Social-

pædagoger som kan støtte dem i at komme i gang med aktiviteten.

Personer med handicap skal have adgang til et udvalg af støttetilbud på boligområdet samt andre lokale støttetilbud, herunder den nødvendige personlige bistand for at kunne leve og være inkluderet i samfundet samt for at forebygge isolation fra eller udskillelse af samfundet.

Artikel 19, FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Et mål om, at mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer skal have mulighed for og den fornødne bistand til at deltage i det almindelige kultur- og foreningsliv, hvor de bor, udelukker ikke, at dem, der har lyst til det, at de skal kunne udfolde sig i de særlige handicaprelaterede kultur-/fritidstilbud og interesseorganisationer i et fællesskab med ligesindede.

Der er rigtig god mening i at holde egne festivaler, sportsarrangementer og idrætsbegivenheder. Det kan være udtryk for både en måde at beskytte sig mod normalsamfundets ekskluderende praksis på, såvel som en katalysator for fælles interesser, erfaringer og kompetencer, der udvikles og synliggøres i disse fællesskaber.

Det afgørende er, at det bør være en mulighed, at mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer kan gøre brug af de almindelige kultur- og fritidstilbud som alle andre, hvis det er det, de vil. Det fordrer, at også botilbuddene såvel som de mange aktivitets- og samværstilbud indtænker tilbud om deltagelse i lokalsamfundet som en mulighed.

I Socialpædagogerne har vi en vision om ...

... en socialpædagogisk indsats, hvor medarbejderne støtter borgernes sociale inklusion i selvvalgte fritids- og foreningsaktiviteter. En indsats, hvor det socialpædagogiske arbejde tilrettelægges og organiseres på en måde, der hjælper den enkelte borger med at etablere kontakt til den eller de foreninger, som han eller hun ønsker at indgå i og efterfølgende støtter i at komme i gang med.

... aktivitets- og samværstilbuddene som kulturcentre og fristeder for almindeligt samvær, selvvalgte, lyst- og interessebetonede aktiviteter – samtidig med, at de organiserer og samler sociale mentorer og kontaktpersoner i foreningerne, der kan være brobyggere og hjælpe borgerne i gang ude i lokalsamfundet.

... aktivitets- og samværstilbuddene som undervisningscentre, der samle de aktiviteter, der kan støtte og forbedre kommunikation, valgmuligheder og medindflydelse; træne almindelige daglige

funktioner, sprogstimulation, for de voksne mennesker med multiple funktionsnedsættelser, der har behov for særlige tilbud.

... et civilsamfund, der åbner sig for voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer og inddrager dem i de sociale fællesskaber. En indsats som omvendt fordrer, at botilbuddene, såvel som de mange aktivitets- og samværstilbud, åbner sig for samfundet i et øget samarbejde med frivillige om at løse opgaven.

... en kommunal organisation og koordinering som understøtter samarbejdet og dialogen mellem foreninger, handicaporganisationer, botilbud og/eller aktivitets- og samværstilbuddene, hvor der er fokus på aktiviteter, der kan give mennesker med funktionsnedsættelser mulighed for at indtage en socialt anerkendt rolle i foreningslivet.

Frit valg af ledsager – en internetportal

Status- og visionsmøde, Midtsjælland

Ledsageordning med pædagogisk bistand

Status- og visionsmøde, Nordjylland

Åbne borgernes hjem, botilbud og arbejdspladser – inviter naboer med flere til forskellige arrangementer

Status- og visionsmøde, Nordjylland

Mere dialog mellem myndighed, handicaporganisationer og de fagprofessionelle

Status- og visionsmøde, Nordjylland

I Socialpædagogerne mener vi, ...

... at voksne mennesker med funktionsnedsættelser, der, som alle andre, vil deltage i foreningslivet, skal kunne bistås af en personlig assistent, som de kan det på arbejdsmarkedet, og at der, som på beskæftigelsesområdet, hvor der eksisterer virksomhedsaftaler, bør der findes "foreningsaftaler" på fritidsområdet

... at socialpædagoger og andre fagprofessionelle, der arbejder på aktivitets- og samværstilbud, skal tilbydes opkvalificering til at kunne hjælpe og støtte borgerne i dannelse af sociale netværk i lokalsamfundet

... at Socialstyrelsens forsøg med fritids guider bør implementeres lovgivningsmæssigt og at rækken af nøglepersoner, der uddannes til at facilitere kontakten mellem lokale foreninger og

mennesker med funktionsnedsættelser, skal udbredes til botilbud såvel som aktivitets- og samværstilbuddene

... at Landsforeningen LEV og ULF, Udviklingshæmmedes Landsforbunds projekt Best Buddies', bør udbredes til samtlige landets kommuner, ligesom der bør gøres andre og flere forsøg med inddragelse af frivillige i arbejdet med at skabe bedre mulighed for, at mennesker med funktionsnedsættelser kan deltage i lokalsamfundets fællesskab og aktiviteter

... at der bør gennemføres en kampagne, der skaber en bedre tone overfor voksne mennesker med funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer. En kampagne, som bør have både en mediel og en lokal netværksdel.

"Med kærlig hilsen"-projekt, hvor borgerne laver "opgaver" i lokalsamfundet – for eksempel maler en tunnel, gør rent i et område eller lignende

Status- og visionsmøde, Midt- og Vestjylland

Fagkompetente trænere og ledere i foreningerne – eventuelt via kurser indenfor området

Status- og visionsmøde, Lillebælt

Skab frivillige aktiviteter og netværk omkring mennesker med funktionsnedsættelser

Status- og visionsmøde, Nordsjælland

Venskabsklubber – kommunale netværk for "Best Buddies"

Status- og visionsmøde, Nordsjælland

Bibehold muligheden for at vælge ligesindede – f.eks. Sjællandsfestivalen, Sjølund

Status- og visionsmøde, Midtsjælland

Udgivet af: Socialpædagogerne, juni 2012
Tekst: Vagn Michelsen, Fag & Socialpolitik
Design: Mark gry Christiansen
Foto: Marianne Bom og Rasmus Baaner
Tryk: Princo Holbæk-Hedehusene A/S

Oplag: 4000

ISBN: 978-87-89992-44-0

**Socialpædagogernes
Landsforbund**

Brolæggerstræde 9
1211 København K

Telefon 7248 6900

www.sl.dk